
Aleksandra MAHIĆ

DVIJE KUĆNE ŠKROPIONICE IZ FUNDUSA ARHEOLOŠKOG MUZEJA ISTRE

TWO HOME STOUPS FROM THE HOLDINGS OF THE ARCHAEOLOGICAL MUSEUM OF ISTRIA

Aleksandra Mahić
Arheološki muzej Istre
Carrarina 3, Pula, Hrvatska
aleksandra.mahic@gmail.com

Aleksandra Mahić
Archaeological Museum of Istria
Carrarina 3, Pula, Croatia
aleksandra.mahic@gmail.com

UDK 904.2<2-526.4-033.6>"17"
904.2<2-526.4:661.11>"18"
069(497.571Pula):2-526.4"17/18"

Izvorni znanstveni članak
Primljeno: 21. 8. 2018.
Odobreno: 16. 4. 2019.

UDC 904.2<2-526.4-033.6>"17"
904.2<2-526.4:661.11>"18"
069(497.571Pula):2-526.4"17/18"

Original scientific paper
Received: August 21, 2018
Approved: April 16, 2019

Rad u prvom dijelu donosi povijesni pregled razvoja kućnih škropionica, njihov smještaj te svrhu i način upotrebe. Izdvojeni su osnovni oblici, vrste materijala od kojih su izrađivane te najučestaliji ikonografski prikazi na njima. Drugi dio rada obrađuje dvije kućne škropionice iz Novovjekovne zbirke Arheološkog muzeja Istre u Puli. Keramička škropionica sa središnjim motivom Kristova poprsja datira se u drugu polovicu 18. stoljeća, s pretpostavkom da joj je porijeklo s područja sjeverne ili srednje Italije. Staklena, sa scenom Kristova raspeća, smješta se u 19. stoljeće, a njena se izrada veže za prostor Venecije.

The first part of this paper presents a historical overview of the development of home stoups, including their placement, purpose, and the way they were used. Basic forms, types of material they were made of, and the most common iconographic scenes depicted on them are singled out. The second part of the paper deals with two home stoups from the Modern Age Collection of the Archaeological Museum of Istria in Pula. The ceramic stoup with the central motif of Christ's bust is dated to the second half of the 18th century, and its origin presumably lies in the area of the northern or central Italy. The glass one, with the scene of Christ's crucifixion, is dated to the 19th century, and its manufacture is linked to the area of Venice.

KLJUČNE RIJEČI: kućna škropionica; keramika; staklo; devocionalije; druga polovica 18. stoljeća; 19. stoljeće; Arheološki muzej Istre

KEY WORDS: home stoup; ceramics; glass; devotional items; second half of the 18th century; 19th century; Archaeological Museum of Istria

UVOD

U fundusu Novovjekovne zbirke Arheološkog muzeja Istre čuvaju se dva izrazito zanimljiva predmeta, do sada neobjavljena¹. Riječ je o malim kućnim škropionicama², keramičkoj iz druge polovice 18. i staklenoj iz 19. stoljeća. Nepoznato je kako su i odakle spomenute škropionice stigle u muzej, ali zasigurno nije riječ o nalazima s arheoloških istraživanja.

Iako se kućne škropionice čuvaju u fundusima raznih muzeja³, na području Hrvatske malobrojni su tekstovi koji ih obrađuju, dok prostor Italije, osim što obiluje velikom količinom spomenutih predmeta, ima i brojnu literaturu s tom tematikom. Stoga se ovaj rad u najvećem dijelu oslanja upravo na talijansku literaturu, koja je relevantna i zbog brojnih utjecaja koji su odande stizali na istarski poluotok.

Škropionice, posude u kojima se čuva blagoslovljena voda⁴ namijenjena škropljenju vjernika, prostora ili predmeta, općenito se dijele na fiksne odnosno nepomične, postavljene u crkvama (samostojeće ili pričvršćene na zid) i pomične, odnosno prijenosne. Potonje se pak po svojoj funkciji dijele na liturgijske (korištene u religijske svrhe) i kućne tj. "obiteljske" (namijenjene privatnoj upotrebi) (Bassan 1991, 108; Domljan 1966, 370-371; Gussio 2001, 23). Obred škropljenja, kojim se vodom prskaju osobe, stvari ili građevine u želji da se očiste i zaštite, drevnog je

INTRODUCTION

Among the holdings of the Modern Age Collection of the Archaeological Museum of Istria, there are two extremely interesting, as yet unpublished items¹: two small home stoups², a ceramic stoup from the second half of the 18th century, and a glass one, from the 19th century. It is unknown how and where from these stoups got into the museum, but it is definitely certain that they are not findings from an archaeological research.

Although home stoups form part of the holdings of various museums³, in Croatia there is only a small number of texts that deal with them. In the area of Italy, on the other hand, apart from a large quantity of these objects, the literature on this subject is abundant as well. Therefore, this paper primarily relies on Italian bibliography as it was deemed most relevant due to the many influences coming from Italy to the Istrian peninsula.

Stoups, vessels containing the holy water⁴ intended for sprinkling the believers, rooms or objects, are generally divided into two types: fixed, i.e. stationary, placed in churches (free-standing or attached to the wall), and portable, i.e. mobile. The latter are divided into liturgical (used for religious purposes), and home or "family" ones (intended for private use) (Bassan 1991, 108, Domljan 1966, 370-371, Gussio 2001, 23). The sprinkling ritual, which consists of sprinkling water over people, things or buildings with the desire to cleanse and protect them, is of

¹ Zahvalila bih kolegicama iz Arheološkog muzeja Istre, Moniki Petrović, Katarini Zenzerović i Tatjani Bradara, koje su mi pružile svoju nesebičnu stručnu pomoć, dale niz korisnih podataka i uputile u literaturu. Zahvala ide i gđi Anni Deliji Quarantotto iz Rovinja na zanimljivim informacijama.

² Tal. *acquasantiera domestica*; eng. *home stoup, holy water stoup*; fra. *bénitier de chevet, bénitier domestique*; njem. *Weihwasserkessel*.

³ Kućne škropionice čuvaju se npr. u Muzeju za umjetnost i obrt u Zagrebu, Zavičajnom muzeju Poreštine, Povijesnom i pomorskom muzeju Hrvatskog primorja Rijeka i Muzeju Grada Rovinja - Rovigno. Na susretljivosti i pruženim informacijama zahvaljujem kolegicama iz navedenih institucija Sandri Kandučar Trojan, Vltavi Muk, Tamari Mataija i Tajani Ujčić.

⁴ Riječ je o svetov vodi koja se blagoslivlja svake nedjelje i na blagdan Bogojavljenja, a čuva se u škropionicama na ulazu u crkvu, za razliku od krsne vode koja se blagoslivlja na Veliku subotu i čuva u krsnim zdencima (Chaperon 1982, bez oznake stranica; O' Leary 1939; Rebić 2002, 913). Blagoslovljena voda otpušta lake grijeha, oprašta vremenite kazne, podjeljuje djelatne milosti, otklanja prisutnost i utjecaj zlih duhova te vraća zdravlje bolesnima i život u mrtve (Cecchelli, Samoggia 1999, 18).

¹ I would like to thank my colleagues from the Archaeological Museum of Istria: Monika Petrović, Katarina Zenzerović, and Tatjana Bradara, who provided me with selfless professional support, a number of useful data and bibliography tips. I also give my thanks to Mrs. Anna Delia Quarantotto from Rovinj, for the interesting information she provided me with.

² Ital. *acquasantiera domestica*; eng. *home stoup, holy water stoup*; fra. *bénitier de chevet, bénitier domestique*; ger. *Weihwasserkessel*.

³ For example, home stoups are kept in the Museum of Arts and Crafts in Zagreb, the Poreč Heritage Museum, the Maritime and History Museum of the Croatian Littoral in Rijeka, and the Rovinj - Rovigno City Museum. I would like to thank my colleagues from these institutions: Sandra Kandučar Trojan, Vltava Muk, Tamara Mataija, and Tajana Ujčić, for their obligingness and the information they provided me with.

⁴ This is the holy water that is blessed every Sunday and on the Feast of the Epiphany, and kept in the stoups at the church entrance, unlike the baptismal water, that is blessed on Holy Saturday, and kept in the baptismal font (Chaperon 1982, without page numbers; O' Leary 1939; Rebić 2002, 913). The blessed water absolves from venial sins, releases from temporal punishment, distributes active grace, averts the presence and influence of evil spirits, and restores health to the sick and life to the dead (Cecchelli, Samoggia 1999, 18).

porijekla i nalazimo ga u mnogim religijama⁵. Škropljenje vjernika svake nedjelje blagoslovljenom vodom te njeno čuvanje u posebnim posudama uvodi papa Lav IV. u 9. stoljeću, a od tada se počinju pojavljivati i prve škropionice (Badurina 2000, 592; Cecchelli, Samoggia 1999, 5-12; Soranzo 2007).

U kršćanstvu voda⁶ postaje sakramental po blagoslovu Crkve⁷ te se zbog toga zove blagoslovljena odnosno posvećena, sveta voda (O'Leary 1939). Upotreba blagoslovljene vode duboko se ukorjenjuje u kršćanskoj zajednici te ona postupno ulazi i u kućnu primjenu. Posvećena se voda donosila iz crkava u domove, a koristila se za križanje i blagoslov te obranu od zlih duhova. Tako se razvijaju kućne škropionice, manje ukrašene posudice koje su se držale i upotrebljavale u kršćanskim obiteljima i u kojima se čuvala sveta voda (Liberati 2001, 12). To su dakle devocionalni predmeti koji su služili za iskazivanje i poticanje pobožnosti u privatnosti vlastitih domova odnosno za prakticiranje vjere u kućnom okruženju, ali i kao podsjetnici na određene religiozne misterije (Šimunić 2015).

KUĆNE ŠKROPIONICE

Prve se kućne škropionice javljaju vjerojatno u razdoblju između 15. i 16. stoljeća, iako se u većoj mjeri počinju upotrebljavati u 16. stoljeću, kada se i datiraju najstariji sačuvani primjerci (Cecchelli, Samoggia 1999, 68; Chaperon 1982, bez oznake stranica; Ciarrocchi 2001, 14; Gussio 2001, 31). U početku su bile raširene ponajviše među svećenstvom i članovima vjerskih i redovničkih zajednica (Cecchelli, Samoggia 1999, 68). U 17. stoljeću počele su se izrađivati za plemićke obitelji kao dio opreme njihovih privatnih, kućnih kapela (Jerman

ancient origin, and it can be found in many religions⁵. The practice of sprinkling the religious followers every Sunday with holy water kept in special vessels was introduced by Pope Leo IV in the 9th century, which is also when the first stoups start to appear (Badurina 2000, 592; Cecchelli, Samoggia 1999, 5-12; Soranzo 2007).

In Christianity, the water⁶ becomes a sacramental through the blessing of the Church⁷, and it is therefore called "blessed" or "consecrated", "holy" water (O'Leary 1939). The use of holy water grew deep into the Christian community, gradually bringing it into the household use. The consecrated water was brought to homes from churches, and it was used when crossing oneself, offering a blessing, and warding off evil spirits. This is how home stoups, small decorated vessels holding the holy water, kept and used in Christian families, developed (Liberati 2001, 12). They are devotional items that served to express and foster piety in the privacy of one's home, i.e. to practice faith in the home environment, and they also served as reminders of certain religious mysteries (Šimunić 2015).

HOME STOUPS

First home stoups most likely appeared in the period between the 15th and the 16th century, although they came into wider use in the 16th century, which is when the oldest preserved pieces are dated to (Cecchelli, Samoggia 1999, 68; Chaperon 1982, without page numbers; Ciarrocchi 2001, 14; Gussio 2001, 31). Initially, they were widespread mostly among the clergy and members of religious and monastic communities (Cecchelli, Samoggia 1999, 68). From the 17th century onwards, they were

⁵ Primjerice lustracija iz stare Grčke i Rima koja je označavala obredno čišćenje pojedinaca ili čitave zajednice od raznih "nečistoća", a provođena je nakon događaja kao što su krvoprolića, ubojstva, krađa, babinja, dodira s pokojnikom i slično. Ta su se čišćenja vršila na različite načine, između ostalog i škropljenjem ili pranjem vodom (Anonymous 2018; Badurina 2000, 417; Cecchelli, Samoggia 1999, 6-8).

⁶ Voda općenito ima raznovrsna simbolična značenja, zastupljena u svim religijama i kulturama, a ona se svode na tri osnovne teme: voda kao izvor života, kao sredstvo očišćenja i kao središte obnavljanja (Chevalier, Gheerbrant 1983, 755-760; Gussio 2001, 13-15; Rebić 2002, 1018).

⁷ Sakramental = blagoslovina: u Katoličkoj crkvi, stvari ili obredi ustanovljeni od Crkve, za razliku od sakramenata koje je ustanovio Krist (Rebić 2002, 106). Blagoslov vode vrši se prema Rimskom obredniku, liturgijskoj knjizi rimokatoličke Crkve za svećenike, prvi puta izdanoj po naredbi pape Pavla V. 1614. godine. Naslov VIII, Glava II donosi način blagoslova vode za koji je prethodno potrebno pripremiti sol i čistu vodu (Rimski obrednik 1929, 254-256).

⁵ For example, the lustration from ancient Greece and Rome, which was a symbol of ritual cleansing of individuals or the entire community from various "impurities", and was carried out after events such as bloodshed, murder, theft, puerperium, contact with a deceased person, and the like. These cleansings were carried out in various ways, including sprinkling or washing with water (Anonymous 2018; Badurina 2000, 417; Cecchelli, Samoggia 1999, 6-8).

⁶ Water generally has a variety of symbolic meanings, represented in all religions and cultures, and they are reduced to three principal themes: water as a source of life, as a means of purification, and as a centre of regeneration (Chevalier, Gheerbrant 1983, 755-760; Gussio 2001, 13-15; Rebić 2002, 1018).

⁷ Sacramental: in the Catholic church, things or rites established by the Church, unlike the sacraments, which were established by Christ (Rebić 2002, 106). The blessing of water is performed in accordance with the Roman Ritual, the liturgical book of the Roman Catholic church for priests, first issued by the order of Pope Paul V in 1614. Title VIII, Chapter II introduces the way of blessing water that requires salt and clean water which need to be prepared previously (Roman Ritual 1929, 254-256).

2016, 143). Tijekom 18. stoljeća postale su nužan dio inventara u spavaćim sobama svih društvenih slojeva (Cecchelli, Samoggia 1999, 69). Bile su obješene na zid ili oslonjene na namještaj, najčešće pored kreveta, kako bi se ujutro i navečer vjernici mogli prekrižiti i izreći molitvu (Biavati 1989, 7; Campailla, Costantinides 1994, bez oznake stranica; Chaperon 1982, bez oznake stranica). Škropionice su često smještane i na ulazu u kuću, gdje su ih domaćini i posjetitelji koristili pri ulasku i izlasku⁸ (Chaperon 1982, bez oznake stranica; Liberati 2001, 12).

Veliki broj škropionica datiranih krajem 16. i početkom 17. stoljeća djela su visoke umjetničke i obrtničke izrade. U tom je razdoblju vjerojatno postojala i proizvodnja škropionica srednje kvalitete namijenjena široj populaciji, iako za to nema sigurnih podataka. Veći se zamah u njihovom korištenju bilježi od druge polovice 18. stoljeća, a razlozi su za to brojni, poput boljih ekonomskih uvjeta te brže distribucije proizvoda. Uvođenjem serijske proizvodnje olakšana je njihova izrada te raširena kupnja, prvenstveno zbog pristupačnosti u cijenama. Širenjem vjerskih praksi u 19. stoljeću putem novinarstva i pobožnih

made for aristocratic families as a part of their private, home chapels' paraphernalia (Jerma 2016, 143). During the 18th century, they became an indispensable part of the inventory in the bedchambers of all social classes (Cecchelli, Samoggia 1999, 69). They were hung on the wall or placed against the furniture, usually next to the bed, so that pious tenants could cross themselves and pray in the morning and evening (Biavati 1989, 7; Campailla, Costantinides 1994, without page numbers; Chaperon 1982, without page numbers). The stoups were often also placed at the house entrance, where the hosts and visitors would use them when entering and leaving⁸ (Chaperon 1982, without page numbers; Liberati 2001, 12).

A large number of stoups dating from the late 16th and early 17th centuries are high-quality works of art and craft. That period probably also saw a production of medium-quality stoups intended for wider population, although there is no reliable data to support this presumption. A greater momentum in their use dates from the second half of the 18th century, and the numerous reasons for it

Sl. 1 Vittore Carpaccio, "San sv. Ursule", 1495.; tempera na platnu, 274 x 267 cm, Galerija Akademije, Venecija (foto: Didier Descouens) (raspoloživo na: https://hr.wikipedia.org/wiki/Vittore_Carpaccio#/media/File:Accademia_-_Sogno_di_sant%27Orsola_-_Vittore_Carpaccio.jpg (11.06.2018.)).
Fig. 1 Vittore Carpaccio, "The Dream of St. Ursula", 1495; tempera on canvas, 274 x 267 cm, Gallery of the Academy, Venice (photo by: Didier Descouens) (available at: https://hr.wikipedia.org/wiki/Vittore_Carpaccio#/media/File:Accademia_-_Sogno_di_sant%27Orsola_-_Vittore_Carpaccio.jpg (June 11, 2018)).

⁸ Karakteristično za neke zemlje, kao npr. Irsku, Belgiju i Poljsku (Chaperon 1982, bez oznake stranica).

⁸ Typical in some countries, for example, Ireland, Belgium, and Poland (Chaperon 1982, without page numbers).

knjiga značajno se povećalo korištenje svete vode, a time i kućnih škropionica, što dovodi do rasta njihove produkcije (Cecchelli, Samoggia 1999, 30, 68; Ravanelli Guidotti 1998, 698). Upotreba kućnih škropionica polako se gasi u periodu između dva svjetska rata, posebno nakon Drugog, iako se i nakon toga poneki primjerci još pronalaze u privatnim domovima (Chaperon 1982, bez oznake stranica).

Pojavu kućnih škropionica možemo pratiti i u slikarstvu, na prikazima interijera, od kraja 15. stoljeća na dalje. Na njima se, kao detalji, zamjećuju škropionice, njihov smještaj u prostoru, način oblikovanja, ali i pojedinosti izrade⁹. Jedan od najranijih poznatih prikaza na kojem se uočava metalna posudica sa škropilom, obješena podno edikule, smještene u tipičnom venecijanskom interijeru spavaće sobe bogatijih slojeva, slika je venecijanskog majstora Vittorea Carpaccia iz 1495., "San sv. Ursule" (sl. 1). Za razliku od ovog prikaza iz ciklusa slika o životu svete, djelo Giovannija Battiste Torriglie "Centar pozornosti" iz druge polovine 19. stoljeća (sl. 2) donosi prizor iz svakidašnjeg života, smješten u jednostavan, višenamjenski prostor običnog puka. Na zidu poviše kreveta, pored slike kršćanske tematike, primjećuje se posudica za svetu vodu s naslonom.

Od 16. do prvih desetljeća 20. stoljeća korišten je širok raspon oblika kućnih škropionica. Već početkom 16. stoljeća javljaju se one koje su zajedno s više odvojenih, autonomnih dijelova činile jednu cjelinu: edikula sa svetom slikom ispod koje je bila obješena posudica za svetu vodu s ručkom te pripadajućim škropilom (sl. 1). Kasnije su se počele upotrebljavati škropionice u vidu posude sličnog oblika kao prethodne, sa ili bez škropila, koje su se vješale na zid uz pomoć lanaca ili konopčića, kao i one sačinjene od dekorativne ploče i posudice koje su tvorile jedinstvenu strukturu (sl. 2, 7, 10) (Cecchelli, Samoggia 1999, 63–66; Ciarrocchi 2001, 14).

Najstariji oblik malih prijenosnih škropionica je onaj nalik vjedru ili kotliću s ručkom za vješanje i/ili nošenje (*acquasantiera a secchio*) te škropilom ili maslinovom grančicom (sl. 3). Te posudice različitih visina, s više ili manje naglašenim trbuhom, završavale su ravnim dnom ili nožicom. Imale su široki otvor, dok je dublji ili plići rub bio ravan ili profiliran (Gussio 2001, 23, 221–243). One su najčešće bile metalne iako je iz literature poznat i stakleni primjerak istog oblika iz J. Paul Getty Museuma, za koji se pretpostavlja da je također imao funkciju čuvanja

include better economic conditions and faster product distribution. Introducing the serial production made the manufacturing easier and increased the sales, primarily because of the affordability. The spread of religious practices in the 19th century through journalism and devotional books significantly increased the use of holy water and, therefore, home stoups, which resulted in their increased production (Cecchelli, Samoggia 1999, 30, 68; Ravanelli Guidotti 1998, 698). The use of home stoups slowly fades in the period between the two world wars, especially after the World War II, although some pieces were being found in private houses even after that (Chaperon 1982, without page numbers).

The appearance of home stoups can also be traced through paintings, in depictions of interiors from the late 15th century onwards. There, home stoups appear as details, and their spatial placement, design, and manufacture details can also be discerned⁹. One of the earliest known depictions representing a metal bowl with an aspergillum, hung under an aedicula placed in a typical Venetian interior of a wealthier social class' bedroom, is a painting by the Venetian master Vittore Carpaccio from 1495, "The Dream of St. Ursula" (Fig. 1). Unlike this depiction from the cycle of paintings representing the saint's life, the work of Giovanni Battista Torriglia "The Centre of Attention", from the second

Sl. 2 Giovanni Battista Torriglia, "Centar pozornosti", druga polovina 19. stoljeća; ulje na platnu, 60,2 x 74,3 cm, privatna kolekcija (raspoloživo na: <https://www.wikiart.org/en/giovanni-battista-torriglia/the-centre-of-attention> (14.03.2019.)).

Fig. 2 Giovanni Battista Torriglia, "The Centre of Attention", second half of the 19th century; oil on canvas, 60,2 x 74,3 cm, private collection (available at: <https://www.wikiart.org/en/giovanni-battista-torriglia/the-centre-of-attention> (March 14, 2019)).

⁹ Npr. radionica Roberta Campina, Triptih Navještenja (1427. – 1432.); Albrecht Dürer, Sveti Jeronim u svojoj ćeliji (1514.); Rembrandt van Rijn, Portret sjedeće žene s knjigom i naočalama (1643.); Willem van Mieris, Majka hrani dijete (Sretna majka) (1707.); Giuseppe Maria Crespi, Žena traži buhe (prva polovina 18. stoljeća).

⁹ For example, workshop of Robert Campin, Annunciation Triptych (1427–1432); Albrecht Dürer, Saint Jerome in His Cell (1514); Rembrandt van Rijn, Portrait of a seated woman with a book and spectacles (1643); Willem van Mieris, A Mother Feeding her Child (The Happy Mother) (1707); Giuseppe Maria Crespi, The Flea Hunt (first half of the 18th century).

Sl. 3 Primjer škropionice (acquasantiera a secchio) sa škropilom (crtež: I. Juričić, prema: Badurina 2000, 592; Gussio 2001, 224, kat. II).

Fig. 3 Example of a stoup (acquasantiera a secchio) with aspergillum (drawing by: I. Juričić, after: Badurina 2000, 592; Gussio 2001, 224, Cat. II).

blagoslovljene vode¹⁰ (Hess, Husband 1997, 110-112, kat. 28).

Prve kućne škropionice preuzimaju oblik onih korištenih u liturgijske svrhe¹¹ (a *secchio*) te se nazivaju *secchioline* ili *pilette domestiche*. Taj se oblik nije pokazao prikladnim za kućnu upotrebu zbog potrebe korištenja škropila te se postupno razvijaju škropionice plosnatije forme, koje su se ili vješale na zid ili oslanjale uz pomoć malog postolja ili nožice na namještaj (*acquasantiera da parete o applique*) (sl. 4 - 7, 10). Postojale su i brojne druge vrste škropionica, poput primjerice škropionica donošenih s hodočašća ili putovanja, koje su mogle imati razne oblike, a koje su ukazivale na druge predmete pobožnosti, ikone, oltare, triptihe i sl. (*acquasantiere da pellegrinaggio o da viaggio*); džepnih škropionica (*acquasantiere da tasca*) pretežito u obliku malenog staklenog valjka koji je sadržavao spužvicu namočenu blagoslovljenom vodom i bio uklopljen u srebrnu kutiju; škropionica čiji je okomiti dio imao oblik križa na koji se pri dnu nadovezivala posudica (*acquasantiere crocifisso*) (sl. 4); dvojnih škropionica (*acquasantiere gemelle*)

¹⁰ Slične staklene posude s ručkom nalazimo i na prostoru Hrvatske, u Muzeju Mimara u Zagrebu (Ratković-Bukovčan 1996, 65, kat. 13; 2013, 23, kat. 6) te u Gradskom muzeju Varaždin (Šimunić 2013, 23, kat. 7; Klemm 1993, 260, kat. 73). Njihova točna namjena nije definirana, a moguće je da su i one služile za čuvanje svete vode.

¹¹ Liturgijske su npr. škropionica sa škropilom iz prve polovine 16. stoljeća iz crkve sv. Vlaha u Dubrovniku (Goja 2017, 278, 402) ili kotlić za posvećenu vodu s poklopcem iz prve polovine 17. stoljeća iz Riznice katedrale u Zagrebu (Lentić 1993, 436, kat. 519).

half of the 19th century (Fig. 2), represents a scene from everyday life, located in a simple, multi-purpose space used by common folk. On the wall above the bed, next to a Christian-themed image, there is a holy water bowl with a backrest.

From the 16th to the first decades of the 20th century a wide range of home stoup forms was used. Already in the early 16th century appear those that consist of several separate, autonomous parts forming one whole: an aedicula with a holy image and a holy water bowl with a handle and a corresponding aspergillum mounted beneath it (Fig. 1). Stoups that came into use later on were formed as a vessel similar to the previous ones, with or without the aspergillum, mounted on the wall with chains or little ropes, or as a unique structure consisting of a decorative plaque and a bowl (Figs. 2, 7, 10) (Cecchelli, Samoggia 1999, 63-66; Ciarrocchi 2001, 14).

The oldest form of small portable stoups is the one resembling a bucket or a cauldron with a mounting and/or carrying handle (*acquasantiera a secchio*), and the aspergillum or an olive branch (Fig. 3). These bowls of different height, with a more or less pronounced body,

Sl. 4 Primjer škropionice u obliku križa (acquasantiera crocifisso) (crtež: I. Juričić, prema: Cecchelli, Samoggia 1999, 225, Fig. 170).

Fig. 4 Example of a cruciform stoup (acquasantiera crocifisso) (drawing by: I. Juričić, after: Cecchelli, Samoggia 1999, 225, Fig. 170).

Sl. 5 Primjer dvojnih škropionica (acquasantiere gemelle) (crtež: I. Juričić, prema: Cecchelli, Samoggia 1999, 137, Fig. 84a-b).

Fig. 5 Example of twin stoups (acquasantiere gemelle) (drawing by: I. Juričić, after: Cecchelli, Samoggia 1999, 137, Fig. 84a-b).

(sl. 5) koje su imale isti oblik, ali različite ikonografske prikaze na okomitoj plohi, a držale su se u spavaćim sobama, po jedna sa svake strane bračnog kreveta (Gussio 2001, 23-24). Od kućnih škropionica najraširenije su upravo one koje su se držale uz krevet (*acquasantiere da capezzale*). One su u osnovi najčešće imale istu strukturu: posudicu za svetu vodu u donjem dijelu i okomitu ploču nad njom koja se oslanjala na zid (Chaperon 1982, bez oznake stranica; Gussio 2001, 25).

Među škropionicama s posudicom i okomitom pločom vrlo su česte i izrazito zanimljive one koje svojim strukturama aludiraju na svetište (minijaturni oltar, kapelu, nišu, tabernakul, crkvenu fasadu i sl.), s istaknutim arhitektonskim elementima i svetim predmetima ili likovima u sredini (sl. 6). Takvo je oblikovanje razvijeno iz značenja i upotrebe kućnih škropionica, koje su u domovima označavale mala sveta mjesta i simbolički predstavljale obiteljske i osobne kapele za privatne religijske obrede. Taj je tip bio rasprostranjen na prostoru Italije u keramičkoj produkciji 17. i 18. stoljeća (Campaila, Costantinides 1994, bez oznake stranica; Cecchelli, Samoggia 1999, 66; Ciarrocchi 2001, 14).

Raznolik je i način oblikovanja posudica za svetu vodu na škropionicama. Uz one najčešće, koje su bile u formi zdjelice i kotlića, brojne su i posudice koje oponašaju izgled školjke. Zanimljive su zbog simbolike školjke kojom je Ivan Krstitelj polijevao Isusa u Jordanu te ona iz tog razloga predstavlja Kristovo krštenje (Campaila, Costantinides 1994, bez oznake stranica).

ended with a flat base or a foot. They had wide openings and flat or profiled rims of various depths (Gussio 2001, 23, 221-243). They were most often made of metal, although J. Paul Getty Museum holds a glass piece of the same form, known from the bibliography, that also presumably had the function of a holy water container¹⁰ (Hess, Husband 1997, 110-112, Cat. 28).

The first home stoups were called *secchioline* or *pilette domestiche*, and they had the same form as the ones used for liturgical purposes¹¹ (*a secchio*). This form proved to be unsuitable for home use since it required the use of aspergillum, and therefore flatter forms of stoups developed over time. These were either mounted on a wall or placed on furniture with a small pedestal or foot (*acquasantiere da parete o applique*) (Figs. 4 - 7, 10). There were also various other stoup types, e.g. stoups brought from pilgrimages or travels, which had various forms and were pointing to other objects of devotion; icons, altars, triptychs, and the like (*acquasantiere da pellegrinaggio o da viaggio*); pocket stoups (*acquasantiere da tasca*) mostly in the form of a small glass cylinder containing a sponge soaked with holy water and fitted into a silver box; stoups with a cruciform vertical part and the vessel attached at the base (*acquasantiere crocifisso*) (Fig. 4); twin stoups (*acquasantiere gemelle*) (Fig. 5), identical in form but with different iconographic depictions on their vertical plaques, and placed in bedrooms, one at each side of the marriage bed (Gussio 2001, 23-24). The most widely spread were precisely the home stoups that were installed next to the bed (*acquasantiere da capezzale*). Most of them essentially had the same structure: the holy water bowl in the lower part, and a vertical plaque placed against the wall above it (Chaperon 1982, without page numbers; Gussio 2001, 25).

Very frequent and extremely interesting examples of stoups with a bowl and a vertical plaque are the ones with structures reminiscent of a shrine (miniature altar, chapel, niche, tabernacle, church façade, etc.), with prominent architectural elements and sacral objects or figures in the centre (Fig. 6). That kind of design emerged from the symbolism and purpose of home stoups, which served as markers of small sacred places inside of homes,

¹⁰ Similar glass vessels with a handle can be found in Croatia as well, in the Mimara Museum in Zagreb (Ratković-Bukovčan 1996, 65, Cat. 13; 2013, 23, Cat. 6), and in the Varaždin City Museum (Šimunić 2013, 23, Cat. 7; Klemm 1993, 260, Cat. 73). Their exact purpose is not yet defined, and it is possible that they also served as holy water containers.

¹¹ The liturgical ones are, for example, the stoup with aspergillum from the first half of the 16th century, from the St. Blaise church in Dubrovnik (Goja 2017, 278, 402), or the holy water cauldron with a lid, from the first half of the 17th century, from the Zagreb Cathedral Treasury (Lentić 1993, 436, Cat. 519).

Kućne su škropionice izrađivane od raznovrsnih materijala. Osim onih najbrojnijih i najpristupačnijih keramičkih, izrađivane su i od kamenine i porculana, od alabastra, mramora, slonovače, stakla i drva te od metala kao što su primjerice srebro, mjed, kositar, bakar, bronca. Luksuzniji primjerci ukrašavani su polikromnim emajlima, koraljima ili dragim i poludragim kamenjem. Škropionice izrađivane od plemenitijih i skupocjenijih materijala bile su namijenjene bogatijim klasama, dok je korištenje materijala poput keramike bilo ekonomičnije i stoga namijenjeno širim slojevima društva (Campailla, Costantinides 1994, bez oznake stranica; Cecchelli, Samoggia 1999, 88-106).

U velikoj produkciji nastaloj tijekom četiri stoljeća njihove upotrebe prikazivane su i raznovrsne ikonografske teme, koje su ovisile o izboru naručitelja. One su najčešće zauzimale središnji dio gornje plohe odnosno naslona za zid.

Ikonografske prikaze možemo podijeliti na četiri veće skupine. Najbrojniji su svakako oni vezani uz Krista, posebice teme koje se odnose na sakramente krštenja i euharistije. Prikazi Rođenja, muke i Raspeća najučestalije su scene iz Kristova života. Mnogobrojni su i prikazi Bogorodice, od kojih su najčešći Bezgrešno začeće, Bogorodica s Djetetom te oni koji se vežu uz Kristovu muku i smrt, kao primjerice Bogorodica sućutna. Treća su tema prikazi svetaca. Zastupljeni su sveci širokog i općeg štovanja (sveti Franjo Asiški, sveti Antun Padovanski, sveti Ivan Krstitelj, sveta Lucija i sl.), ali i oni od lokalnog značaja (povezani s određenim zemljopisnim područjem i mjestima štovanja). Pojedini prikazi bili su popraćeni ispisanim imenom sveca ili češće samo inicijalima. Anđeli, kao četvrta grupa motiva, prikazivani su na brojne načine i na različitim mjestima na škropionicama. Osim spomenutih tema, kao motivi javljaju se i razni simboli poput: križa, instrumenata Kristove muke, Kristovog monograma IHS, Srca Isusovog s plamenom, Marijinog monograma, sidra, Božjeg oka, Jaganjca Božjeg (Biavati 1989, 9-15; Campailla, Costantinides 1994, bez oznake stranica; Cecchelli, Samoggia 1999, 32-51; Chaperon 1982, bez oznake stranica; Ciarrocchi 2001; Gussio 2001, 26; Rosa 2004, 58-59, kat. 80-82, 87). Pojedini primjerci sadrže riječi molitve, ali i prikaze liturgijskih predmeta s hostijom, kao na primjer kaleža i pokaznice (Campailla, Costantinides 1994, bez oznake stranica; Cecchelli, Samoggia 1999, 129, Fig. 76, 146, Fig. 93c, 201, Fig. 146, 204, Fig. 149; Corrieri 2001, 26-28, Fig. 5-7, 36, Fig. 15, 38, Fig. 20; Gussio 2001, 58, kat. 23, 84-86, kat. 50-52, 115, kat. 80, 164-165, kat. 129-130; Kos 2005, 137, kat. 285). Rijetki su primjeri škropionica s grbovima plemićkih obitelji (Bellieni 1991, 173, kat. 259; Campailla, Costantinides 1994, bez oznake

Sl. 6 Primjer zidne škropionice (acquasantiera da parete) s arhitektonskim elementima (crtež: I. Juričić, prema: Cecchelli, Samoggia 1999, 144, Fig. 91c).
Fig. 6 Example of a wall stoup (acquasantiera da parete) with architectural elements (drawing by: I. Juričić, after: Cecchelli, Samoggia 1999, 144, Fig. 91c).

symbolically representing family and personal chapels for private religious rituals. This type was widespread in the area of Italy, in the ceramic production of the 17th and 18th centuries (Campailla, Costantinides 1994, without page numbers; Cecchelli, Samoggia 1999, 66; Ciarrocchi 2001, 14).

The design of holy water stoup vessels is also diverse. In addition to the most common ones, that were shaped as a bowl and a cauldron, there are numerous bowls that mimic the appearance of a shell. They are interesting because of the symbolism of the shell, which was used by John the Baptist to pour water over Jesus in Jordan, and therefore it symbolizes the baptism of Christ (Campailla, Costantinides 1994, without page numbers).

Home stoups were fabricated from various materials. Apart from the ceramic ones, which were the most numerous and available, they were also made from stoneware, porcelain, alabaster, marble, ivory, glass, wood, and metals such as silver, brass, tin, copper and bronze. More luxurious pieces were decorated with polychromatic enamels, corals, or precious and semi-precious gemstones. Stoups made from more precious and expensive materials were intended for wealthier classes, and the use of materials such as ceramics was more cost-effective, and

stranica; Cecchelli, Samoggia 1999, 186, Fig. 131, 189, Fig. 134, 216, Fig. 161). Neke su bile jedinstvene po tome što su pored prikaza sadržavale ime i prezime budućeg vlasnika, a poklanjane su prilikom krštenja, prve pričesti, vjenčanja, ili u nekoj drugoj prilici (Chaperon 1982, bez oznake stranica).

Kućne su škropionice svojim sadržajem i oblikovanjem pratile razvoj mode i ukuse različitih povijesnih razdoblja te na taj način dokumentirale stilske karakteristike vremena u kojem su nastajale. Izgled škropionice u velikoj je mjeri ovisio i o ukusu i socijalnom statusu naručitelja ili kupca (Campailla, Costantinides 1994, bez oznake stranica). Promjene izgleda prate se, osim u materijalnoj građi, i na prikazima u slikarstvu. Uočava se kako su prvotne kućne škropionice bile u formi kotlića ili vjedra sa škropilom ili bez njega, a postupno se, zbog nepraktičnosti upotrebe škropila, razvijaju oblici s okomitim naslonom. Razlike se očituju u načinu oblikovanja naslona i posudice, u odabiru materijala te u raznolikosti motiva kršćanske tematike koji su na njima prikazivani. Kod škropionica s naslonom preferira se korištenje arhitektonske strukture i elemenata kojima se oponaša forma oltara, čime se sakralni element unosi iz crkve u kućno okruženje.

Potvrdu o postojanju i uporabi kućnih škropionica na prostoru Istre, osim materijalnih dokaza tj. primjeraka koji se čuvaju u fundusima istarskih muzeja i u privatnim kolekcijama kao dio obiteljske ostavštine¹², pronalazimo i u dokumentu s početka 18. stoljeća koji donosi inventar pokretnina i nekretnina utjecajnog porečkog građanina Antonija Sincicha i njegove žene, plemkinje Chiare Corsini. Bilježnik donosi popis predmeta iz svih prostorija u njihovoj kući na današnjem Trgu Jurja Dobrića u Poreču te navodi da su se u spavaćoj sobi, između ostalog, nalazile i dvije kositrene te jedna keramička škropionica za svetu vodu (*pilla d' aqua santa di maiolica*) (Uljančić-Vekić 2013, 358-361).

KUĆNE ŠKROPIONICE IZ NOVOVJEKOVNE ZBIRKE ARHEOLOŠKOG MUZEJA ISTRE

1. Keramička škropionica (inv. br. AMI-NV-3261) visine 21,4 cm i širine 9 cm sačuvana je gotovo u cijelosti (sl. 7). Na dijelu posudice koji je nedostajao izvedena je nadogradnja, a potom i retuš oslikanog motiva.

¹² Dio takve građe su i kućne škropionice prezentirane na izložbi "Štovanje - Devozione: predmeti pučke pobožnosti Rovinja", autorice Tajane Ujčić, u Muzeju Grada Rovinja - Rovigno od 21. prosinca 2017. do 30. rujna 2018. godine.

therefore intended for a wider layer of society (Campailla, Costantinides 1994, without the page numbers; Cecchelli, Samoggia 1999, 88-106).

The great production during the four centuries of their use yielded representations of various iconographic themes, depending on the customer's choice. They usually occupied the central part of the upper plaque, i.e. the backrest placed against the wall.

Iconographic depictions can be divided into four major groups. Representations of Christ form the largest group, especially themes relating to the sacraments of baptism and Eucharist. Representations of Birth, Passion, and Crucifixion are the most frequent scenes from the life of Christ. There are also numerous depictions of the Virgin, the most common of which are the Immaculate Conception, the Virgin with the Child, and those associated with Christ's torment and death, e.g. the Pietà. The third theme group comprises the representations of saints. It includes widely and universally venerated saints (St. Francis of Assisi, St. Anthony of Padua, St. John the Baptist, St. Lucy, etc.), as well as those of local importance (associated with certain geographical areas and places of worship). Some representations include the saint's name or, more often, just their initials. Angels, the fourth motif group, were represented in numerous ways and in various positions on the stoups. Additionally, other various motifs include symbols such as: the Cross, instruments of Christ's passion, the IHS Christogram, the flaming Heart of Jesus, the Marian monogram, the anchor, the Eye of God, the Lamb of God (Biavati 1989, 9-15; Campailla, Costantinides 1994, without page numbers; Cecchelli, Samoggia 1999, 32-51; Chaperon 1982, without page numbers; Ciarrocchi 2001; Gussio 2001, 26; Rosa 2004, 58-59, Cat. 80-82, 87). Some pieces include words of prayer, as well as the depictions of liturgical objects with the Host, such as chalice and the monstrance (Campailla, Costantinides 1994, without page numbers; Cecchelli, Samoggia 1999, 129, Fig. 76, 146, Fig. 146, 204, Fig. 149; Corrieri 2001, 26-28, Fig. 5-7, 36, Fig. 15, 38, Fig. 20; Gussio 2001, 58, 23, 84-86, Cat. 50-52, 115, Cat. 80, 164-165, Cat. 129-130; Kos 2005, 137, Cat. 285). Also, there are rare examples of stoups with coats of arms of aristocratic families (Bellieni 1991, 173, Cat. 259; Campailla, Costantinides 1994, without page numbers; Cecchelli, Samoggia 1999, 186, Fig. 131, 189, Fig. 134, 216, Fig. 161). Some unique pieces featured the name and surname of the future owner, and they were given as a gift on the occasions of baptism, first communion, marriage, or other (Chaperon 1982, without page numbers).

Sl. 7 Keramička škropionica, prednja i stražnja strana (fotografija: A. Mahić).
Fig. 7 Ceramic stoup, front and back view (photo by: A. Mahić).

Izrađena je u kalupu u jednom komadu od oker keramike. U cijelosti je prekrivena glazurnim premazom, s prednje strane bijelim neprozirnim, a sa stražnje prozirnim. Posudica za svetu vodu polukružnog je otvora i sužava se prema dnu. S prednje je strane ispunjena oslikanim biljno-geometrijskim motivom u žutoj, zelenoj, narančastoj i plavoj boji. Ukras na naslonu za zid očituje se u vidu plitkog reljefa i oslika u istim bojama, uz dodatak tamnosmeđe. U središnjem je medaljonu naslona prikazano Kristovo poprsje (sl. 8). Glava okrenuta ulijevo blago je zabačena. Na licu žalosnog izraza, uokvirenom dužom tamnosmeđom kosom i bradom, u žutoj su boji istaknuti tek obrazi i usne. Dio vidljive draperije i njenih nabora naglašen je koloristički, u žutoj, narančastoj i plavoj boji. Sve je uokvireno reljefno istaknutim točkastim nizom i oslikanom modro plavom linijom. Poviše Krista glava je anđela s izrazito stiliziranim prikazom dvaju prekrštenih krila nebesko plave boje. Anđeli, kao česti motivi na škropionicama, javljaju se kao zaštitnici vjernika tj. kao njihovi anđeli čuvari (Badurina 2000, 130-133; Cecchelli,

With their form and content home stoups followed the fashion developments and tastes in different historical periods, thus documenting the stylistic characteristics of the era in which they were made. The stoup's appearance largely depended on the taste and social status of the client, or buyer (Campailla, Costantinides 1994, without page numbers). The changes in appearance can be traced through art depictions, as well as on the pieces themselves. It can be observed that the original home stoups were shaped as a bucket or a cauldron, with or without the aspergillum, and then, over time, due to the impracticality of using the aspergillum, the forms with vertical backrest were developed. Differences can be discerned in the design of the backrest and the bowl, choice of material, and the variety of Christian-themed motifs depicted on them. In the case of stoups with the backrest, the preferred practice was to use an architectural structure and elements imitating the shape of an altar, thus bringing the sacral element from church into the home environment.

Sl. 8 Naslon za zid keramičke škropionice (fotografija: A. Mahić).
Fig. 8 Backrest of the ceramic stoup (photo by: A. Mahić).

Samoggia 1999, 47). Obrub centralnom prikazu čini razgrnuti zastor, s čvorovima po sredini, koji u donjem dijelu završava valovitom linijom. Ploha nad posudicom mjestimično je perforirana. Pri vrhu završava stiliziranom palmetom, po sredini koje su dvije rupice namijenjene vješanju na zid.

Izgledom škropionica podsjeća na formu oltara, što je učestalo kod oblikovanja ovih devocionalija. Oponašanje uzorka oltara kod keramičke je škropionice izrazito pojednostavljeno, dok je kod pojedinih primjeraka ta usporedba itekako vidljivija i ide do najsitnijih detalja (kao na primjer: Cecchelli, Samoggia 1999, 119, Fig. 66, 134, Fig. 81, 178, Fig. 125a-b; Corrieri 2001, 28, Fig. 7; Ciarrocchi 2001, 77, Fig. 60). Posudica za svetu vodu odgovarala bi stipesu i oltarnoj menzi, dok je ploha iznad nje oblikovana kao retabl s oltarnom palom po sredini (u ovom slučaju s prikazom Kristovog poprsja). Ovakav je tip škropionica vrlo često upotpunjen arhitektonskim elementima poput stupova, polustupova, vijenaca, voluta i slično te kipovima na rubnom dijelu. Naša je pak flankirana bočnim zastorima, odnosno oltarnom zavjesom. Jedan od primjera oltara koji sadrži motiv razgrnutog zastora, a iz kojeg se može uočiti sličnost oblikovanja, jest oltar Gospe

Apart from the material evidence, i.e. pieces kept in holdings of Istrian museums and in private collections as a part of family estate¹², a proof of existence and use of home stoups in the area of Istria can also be found in a document from the early 18th century which presents an inventory of movable and immovable property of the influential Poreč citizen Antonio Sincich and his wife, noblewoman Chiara Corsini. The notary presents a list of items from all the rooms in their house in the present-day Juraj Dobrila Square in Poreč, and states that in the bedroom, among other things, there were two tin and one ceramic holy water stoups (*pilla d 'aqua santa di maiolica*) (Uljančić-Vekić 2013, 358-361).

HOME STOUPS FROM THE MODERN AGE COLLECTION OF THE ARCHAEOLOGICAL MUSEUM OF ISTRIA

1. The ceramic stoup (inv. no. AMI-NV-3261), 21.4 cm high and 9 cm wide, is preserved almost entirely (Fig. 7). The missing part of the bowl underwent restoration, followed by a retouch of the painted motif.

It was made with a slip casting technique, in one piece, from ochre ceramics. It is fully coated with glaze - white opaque glaze in the front, and transparent glaze in the back. The holy water bowl has a semi-circular opening, and narrows towards the bottom. Its front side is ornamented with a painted vegetal-geometric motif in yellow, green, orange, and blue. The decoration on the backrest is done in shallow relief, painted with the same colours, with the addition of dark brown. The depiction in the central medallion of the backrest represents the bust of Christ (Fig. 8). The head is turned to the left and slightly tilted. Dark brown hair and beard frame the sad-looking face, and only cheeks and lips are emphasised with a bit of yellowish colour. Part of the visible drapery and its folds is highlighted in colour, in yellow, orange and blue. Everything is framed in a dotted line done in relief, and a painted livid-blue line. Above the Christ, there is a head of an angel with a highly stylized depiction of two crossed, heavenly blue wings. The angels, a frequent motif on stoups, appear as protectors of believers, i.e. as their guardian angels (Badurina 2000, 130-133; Cecchelli, Samoggia 1999, 47). The central depiction is flanked with an open curtain with knots in the middle, ending in a wavy line in the

¹² That material includes home stoups presented at the exhibition "The Worship - Devozione: Objects of Popular Devotion of Rovinj", by Tajana Ujčić, at the Rovinj - Rovigno City Museum, from 21 December 2017 to 30 September 2018.

Sl. 9 Angelo De Putti, oltar Gospe od Ružarija, treće desetljeće 18. stoljeća, sakristija katedrale Uznesenja Blažene Djevice Marije (Eufrazijana) u Poreču (fotografija: A. Mahić).

Fig. 9 Angelo De Putti, altar of Our Lady of the Rosary, third decade of the 18th century, sacristy of the Cathedral Basilica of the Assumption of the Blessed Virgin Mary (Euphrasian Basilica) in Poreč (photo by: A. Mahić).

od Ružarija iz Eufrazijane u Poreču¹³, (sl. 9) iz trećeg desetljeća 18. stoljeća (Tulić 2017, 282–284)¹⁴.

Gotovo istovjetna škropionica čuva se u Zavičajnom muzeju Poreštine¹⁵, s jedinom razlikom koja se očituje u položaju Kristove glave, nagnute udesno, što nam je potvrda da su spomenuti predmeti nastali serijskom proizvodnjom.

¹³ Zahvaljujem kancelaru Porečke i Pulske biskupije Sergiju Jeleniću i župniku župe Uznesenja Blažene Djevice Marije – Katedrala Poreč Milanu Zgrabliću na susretljivosti i dopuštenju za fotografiranje oltara u sakristiji Eufrazijeve bazilike.

¹⁴ Od pronađenih primjera keramičkoj je škropionici izgledom najbližnji glavni oltar crkve sv. Josipa u Jablancu, na kojem svjetloplavi zastor s čvorovima uokviruje središnji medaljon s prikazom Kristova poprsja. Brojni barokni oltari na prostoru Dalmacije, izvedeni tijekom čitavog 18. stoljeća, također kao element imaju uklopljen razgrnuti zastor (Tomić 1995).

¹⁵ Keramička škropionica inv. br. ZMP-50, visine 21 cm i širine 9,5 cm, dio je Zbirke sakralnih predmeta.

lower part. A number of perforations can be observed on the plaque above the bowl. Its top ends with a stylized palmette with two perforations at the centre, used to mount the stoup on the wall.

The stoup's appearance is reminiscent of the form of an altar, which was a common practice in the design of these devotional items. The imitation of the altar pattern on the ceramic stoup is extremely simplified, while there are some pieces where this comparison is much more visible, down to the smallest detail (for example: Cecchelli, Samoggia 1999, 119, Fig. 66, 134, Fig. 81, 178, Fig. 125a-b; Corrieri 2001, 28, Fig. 7; Ciarrocchi 2001, 77, Fig. 60). The holy water bowl would be equivalent to the stipes and the altar mensa, and the plaque above it is shaped like a retable with an altarpiece in the middle (in this case, with a representation of the bust of Christ). This type of stoups is very often complemented by architectural elements such as columns, half-columns, cornices, volutes, etc., and statues on the edge section. However, ours is flanked with side curtains, that is, an altar curtain. One example of an altar of similar design, with the open curtain motif, is the altar of Our Lady of the Rosary from the Euphrasian Basilica in Poreč¹³, (Fig. 9) from the third decade of the 18th century (Tulić 2017, 282–284)¹⁴.

An almost identical stoup is kept in the Poreč Heritage Museum¹⁵. Only difference is the position of Christ's head, tilted to the right, which confirms that these objects were produced in serial production. It could also be the case of twin stoups, that were placed on each side of the marriage bed.

However, similar ceramic stoups can also be found in the area of the central and northern Italy. On the basis of the design of the bowl and plaque above it, as well as their colour, they are dated to the second half of the 18th, and some pieces even to the beginning of the 19th century (Leonardi 2001, 65, Fig. 46; Ciarrocchi 2001, 82, Fig. 70, 71; 83, Fig. 72). The same end section, with a palmette and a head of an angel with blue wings, is

¹³ I would like to thank the Chancellor of the Poreč and Pula diocese Sergije Jelenić, and the parson of the parish of the Assumption of the Blessed Virgin Mary – Poreč Cathedral, Milan Zgrablić, for their obligingness and the permission to photograph the altar in the sacristy of the Euphrasian Basilica.

¹⁴ Among the existing examples, the most similar to the ceramic stoup is the main altar of the church of St. Joseph in Jablanac, where a bright-blue curtain with knots frames the central medallion with the depiction of Christ's bust. Numerous Baroque altars in Dalmatia, constructed throughout the 18th century, also feature an open curtain (Tomić 1995).

¹⁵ A ceramic stoup with the inv. no. ZMP-50, 21 cm high and 9.5 cm wide, is a part of the Collection of sacral objects.

Moguće je također da se radi o dvojnim škropionicama, koje su bile postavljene sa svake strane bračnog kreveta.

No, slične keramičke škropionice nalazimo i na području središnje i sjeverne Italije; one po oblikovanju posudice i ploče nad njom, ali i po koloritu, datiraju u drugu polovicu 18., a neki primjerci i na početak 19. stoljeća (Leonardi 2001, 65, Fig. 46; Ciarrocchi 2001, 82, Fig. 70, 71; 83, Fig. 72). Podjednak završetak s palmetom te glavom anđela s plavim krilima nalazimo na keramičkoj škropionici iz 18. stoljeća koja se čuva u Museo Civico u Fanu, u regiji Marche (Leonardi 2001, 64, Fig. 45). Kristovo poprsje kao centralni motiv javlja se i na keramičkoj škropionici iz kolekcije Gussio u Rimu, također iz 18. stoljeća (Gussio 2001, 124, kat. 89). I na njoj je prikaz sveden na osnovne linije i detalje, a razlika se očituje u aureoli oko Kristove glave, koja je na našem Kristu izostavljena. Nespretnost u oblikovanju i nanošenju boje te izrazito pojednostavljivanje prikaza kod spomenutih škropionica, pa tako i kod naše, ukazuje na radove slabije kvalitete. Element zastora koji uokviruje središnji prikaz nalazimo primjerice na keramičkoj škropionici iz kolekcije Gussio u Rimu, datiranoj u 18. stoljeće (Gussio 2001, 153, kat. 118), ali i na srebrnima iz privatne kolekcije u Centu u regiji Emilia-Romagna (Cecchelli, Samoggia 1999, 166, Fig. 113b). Najbliža analogija pulskoj škropionici iz dostupne literature jest ona koja se čuva u zbirci Cesare dall'Osso u Fermo, a čija se proizvodnja smješta u venetske radionice u posljednju četvrtinu 18. stoljeća. Dimenzije dviju škropionica gotovo su identične. Obje imaju oslikani i plitki reljefni ukras te perforiranu gornju plohu. Ploha je, kao i posudica, oblikovana na sličan način kod oba primjera. Iako se razlikuju u odabiru centralnog motiva, oslik je izveden u istoj paleti boja, od zelene i plave do žute, narančaste i tamnosmeđe (Ciarrocchi 2001, 83, Fig. 72). Keramičku škropionicu možemo povezati i s primjercima iz manufakture Antonibon iz grada Nove u regiji Veneto, datiranim u 18. stoljeće. Iako je riječ o izvedbeno i u osliku mnogo kvalitetnijim radovima, sličnost se ipak pokazuje u oblikovanju naslona s volutama i vegetabilnim vijencima koji uokviruju središnji prikaz te palmetom na vrhu i posudice koja se sužava prema dnu (Cecchelli, Samoggia 1999, 88, Fig. 42, 116, Fig. 63; Munarini 1995, 258-259, kat. 524-527). Jedan primjerak iz te manufakture, datiran u sredinu 18. stoljeća, čuva se u Muzeju za umjetnost i obrt u Zagrebu (Staničić 1993, 295, kat. 175).

Keramička se škropionica, dakle, po svojem obliku, izvedbi i ukrasu te na temelju navedenih analogija datira u drugu polovicu 18. stoljeća, a pretpostavlja se da je proizvedena u radionicama sjeverne, moguće i srednje Italije.

found on the 18th century ceramic stoup kept in Museo Civico in Fano, in the Marche region (Leonardi 2001, 64, Fig. 45). The bust of Christ, as a central motif, also appears on the ceramic stoup from the Gussio collection in Rome, also from the 18th century (Gussio 2001, 124, Cat. 89). There, the depiction is also reduced to basic lines and details, and the difference lies in the halo around the Christ's head, which is left out with our Christ. Certain clumsiness in shaping and applying colour, as well as the extreme simplicity of depictions on these stoups, including ours, points to works of lower quality. The element of the curtain framing the central depiction can be found, for example, on the ceramic stoup from the Gussio collection in Rome, dated to the 18th century (Gussio 2001, 153, Cat. 118), as well as on the silver ones from a private collection in Cento, in the Emilia-Romagna region (Cecchelli, Samoggia 1999, 166, Fig. 113b). The closest analogy (from the available bibliography) to the stoup from Pula is the one kept in the collection of Cesare dall'Osso in Fermo, which is presumed to have been manufactured in Venetian workshops in the last quarter of the 18th century. The two stoups' dimensions are almost identical. Both are decorated with paint and shallow relief, and both have a perforated top plaque. The plaque, as well as the bowl, is shaped in a similar way on both pieces. Although the central motifs are different, they are painted in the same colour palette, from green and blue to yellow, orange, and dark brown (Ciarrocchi 2001, 83, Fig. 72). We can associate the ceramic stoup with pieces from the Antonibon manufactory, from the city of Nova in the Veneto region, dated to the 18th century. Although those are works of much higher quality in terms of design and painting, some similarities can nevertheless be observed in the design of the backrest: volutes and floral cornices framing the central depiction, the palmette at the top, and the bowl narrowing towards the bottom (Cecchelli, Samoggia 1999, 88, Fig. 42, 116, Fig. 63; Munarini 1995, 258-259, Cat. 524-527). One item from this manufactory, dated to the middle of the 18th century, is kept in the Museum of Arts and Crafts in Zagreb (Staničić 1993, 295, Cat. 175).

On the basis of its shape, design, and decoration, as well as the above-mentioned analogies, the ceramic stoup is dated to the second half of the 18th century, and it is presumed to have been manufactured in the workshops of northern, or possibly central Italy.

2. The glass stoup (inv. no. AMI-NV-1488), 21 cm high and 9.7 cm wide (Fig. 10), is also almost completely

2. Staklena škropionica (inv. br. AMI-NV-1488) visine 21 cm i širine 9,7 cm (sl. 10), također je sačuvana gotovo u potpunosti. Restauracija je izvedena na staklenom dijelu naslona za zid, čiji su ulomci zalijepljeni u cjelinu. Nadograđen je nedostajući stakleni dio, na kojem je potom izveden retuš zlatnom bojom¹⁶.

Sastoji se od više međusobno povezanih dijelova. Donji je dio – polukupolasta posudica za držanje posvećene vode – izrađen u kalupu od mlječno bijelog stakla s naknadno apliciranim staklenim kružnim dugmetom na dnu (sl. 11). Posuda je s prednje strane profilirana i ukrašena oslikavanjem. Pozlata je vidljiva po rubu otvora, posred završnog dugmeta i na Marijinom monogramu kao centralnom motivu posudice (sl. 12). Monogram koji čine međusobno povezana slova imena MARIA okružen je cvjetnim vijencem. Na vjenčiću sačinjenom od listova i peterolatičnih modro plavih cvjetova ponajviše se ističu

preserved. The restoration was performed on the glass part of the backrest, whose fragments were glued to the whole. The missing glass part was restored, and retouched with golden colour¹⁶.

It consists of several interconnecting parts. The lower part – a half-dome holy water bowl – was created in a mould, from of a milky-white glass, with a round glass knob at the bottom (Fig. 11). The vessel front is profiled, with painted decoration. The gilt can be discerned on the rim of the opening, in the centre of the bottom knob, and on the central motif of the bowl, the Marian monogram (Fig. 12). The monogram, consisting of interlocked letters forming the name MARIA, is surrounded by a floral garland. The garland is made of leaves and five-petaled livid-green flowers, with three red roses that particularly stand out. The rose generally symbolises love. Since it was a symbol of femininity and beauty, purity and holiness,

Sl. 10 Staklena škropionica, prednja i stražnja strana (fotografija: A. Mahić).
Fig. 10 Glass stoup, front and back view (photo by: A. Mahić).

¹⁶ Konzervatorsko-restauratorske radove na obje škropionice obavila je viša restauratorica Monika Petrović iz Arheološkog muzeja Istre u Puli.

¹⁶ Conservation and restoration work on both stoups was performed by Monika Petrović, senior restorer from the Archaeological Museum of Istria in Pula.

Sl. 11 - 12 Posudica za svetu vodu sa staklene škropionice (fotografija: A. Mahić). Crtež Marijinog monograma s posudice (crtež: I. Juričić).
Figs. 11 - 12 Holy water bowl from the glass stoup (photo by: A. Mahić). Drawing of the Marian monogram from the bowl (drawing by: I. Juričić).

Sl. 13 Obojani bakrorez s prikazom razapetog Krista (fotografija: A. Mahić).
Fig. 13 Painted engraved copper plate with the depiction of crucified Christ (photo by: A. Mahić).

tri crvene ruže. Ruža je općenito simbol ljubavi. Kršćani su je, kao simbol ženstvenosti i ljepote, čistoće i svetosti, smatrali obilježjem Djevice Marije (Chevalier, Gheerbrant 1983, 572; Colin 2004, 372-373). U kršćanskoj ikonografiji

the Christians considered it to be the attribute of Virgin Mary (Chevalier, Gheerbrant 1983, 572; Colin 2004, 372-373). In Christian iconography, it also represents the chalice that collects Christ's blood, the transformation of the drops of that blood, or it symbolises Christ's wounds (Chevalier, Gheerbrant 1983, 571). In this way, the motif from the bowl is connected to the central depiction of the crucifixion on the stoup backrest.

The upper part of the stoup, i.e. the backrest, consists of several elements made of different materials (Figs. 10, 14). A transversal reinforcement and a metal mounting hook are installed in the back of a carved wooden backing. In its front, there is a paper padding with residues of the reddish colour it was painted with, and a miniature coloured copper plate engraving with the Crucifixion scene glued onto it (Fig. 13). The Christ is crucified on a Latin cross with three nails. The customary band is placed above his head, but without the inscription INRI. A bearded, masculine type of Jesus, with a pronounced anatomy, is depicted with his eyes closed, i.e. as the dead Christ. A crown of thorns and a halo surround his head, lowered towards the right shoulder, and his hips are covered with a purple perizoma. A glimpse of a desert landscape with palm trees and an architecture most likely representing the city of Jerusalem can be seen in the distance, and the blue sky is spread above.

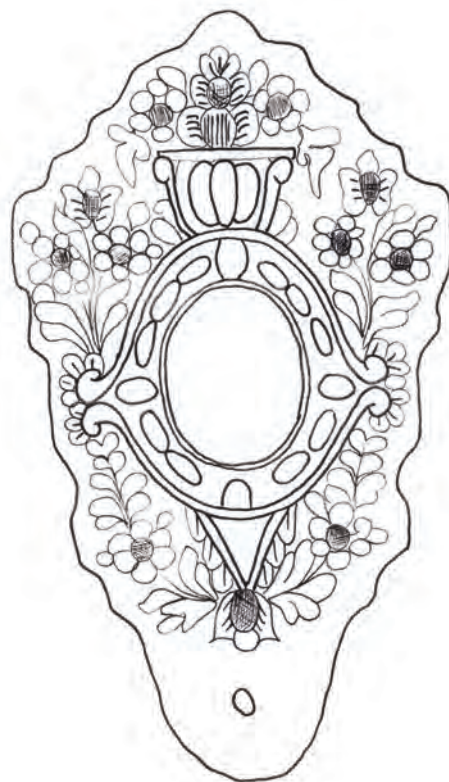
ona također predstavlja i kalež koji skuplja Kristovu krv, preobraženje kapi te krvi ili je simbol Kristovih rana (Chevalier, Gheerbrant 1983, 571). Na taj je način motiv s posudice povezan s centralnim prikazom raspeća na naslonu škropionice.

Gornji dio škropionice tj. naslon za zid, sastavljen je od više elemenata različitih materijala (sl. 10, 14). Izrezbarena drvena podloga sa stražnje strane ima poprečno ojačanje i metalnu kukicu namijenjenu za vješanje. S prednje je strane drvene pozadine aplicirana papirnata podloga na kojoj su vidljivi ostaci crvenkaste boje kojom je bila obojena. Na nju je zalijepljen minijaturalni obojani bakrorez s prikazom razapetog Krista (sl. 13). Krist je pribijen na latinski križ s tri čavla, a poviše njegove glave uobičajena je traka, međutim kod ovog primjera bez natpisa INRI. Bradati, muževni tip Isusa, s naglašenom anatomijom tijela, prikazan je zatvorenih očiju, odnosno kao mrtvi Krist. Uokolo glave, spuštene na desno rame, trnova je kruna i aureola. Oko bokova ogrnut je ljubičastom perizomom. U daljini se nazire pustinjaški krajolik s palmama i arhitekturom koja bi predstavljala grad Jeruzalem. Nad njima se rasprostire modro plavo nebo.

Tema raspeća učestala je na prikazima kućnih škropionica, od vrlo jednostavnih i stiliziranih primjera (kao što je simbolički prikaz križa s monogramom IHS) do onih

The crucifixion theme is frequent among the depictions on home stoups, including both very simple and stylized examples (such as the symbolic depiction of the cross with the IHS monogram) and the more detailed and richer depictions from the late 19th and early 20th centuries. It is an iconography that puts emphasis on Christ's redeeming death. Additionally, the cross is a Christian symbol which, like the holy water, has the power of driving evil away (Cecchelli, Samoggia 1999, 35-36).

The front side of the backrest is made of a glass plaque, cut and honed at the edges, and decorated with symmetrically arranged gilt flowers and leaves that frame the central crucifixion scene (Figs. 14, 15). The oval medallion with two lateral protrusions is filled with lying and upright elliptic forms, and framed with six-petaled flowers, leaves, and stems. At the top of the medallion, there is a vase with three flowers in it. The gilt was applied on the inside, onto a pre-made template drawing. Initially, the drawing was lightly honed, which can be discerned as a matted spot in the places where the gilt got removed. It was made with two techniques, first by applying golden leaflets, and then by painting the remaining part in gold colour. Parts of the gold-plated frame (medallion, vase, and flower gynoeciums) that are made with gold leaflets

Sl. 14 - 15 Naslon za zid staklene škropionice (fotografija: A. Mahić). Crtež pozlaćene dekoracije sa staklene plohe naslona (crtež: M. Petrović).

Figs. 14 - 15 The glass stoup backrest (photo by: A. Mahić). Drawing of the gilded decoration from the glass plaque of the backrest (drawing by: M. Petrović).

detaljnijih i bogatijih prikaza s kraja 19. i početka 20. stoljeća. To je ikonografija koja naglašava Kristovu otkupiteljsku smrt. Križ je pak kršćanski simbol, koji, kao i blagoslovljena voda, ima moć tjeranja zla (Cecchelli, Samoggia 1999, 35-36).

Prednju stranu naslona za zid čini staklena ploha, rezana i brušena po rubovima te ukrašena simetrično raspoređenim pozlaćenim cvjetovima i listovima koji oblikuju okvir središnjem prikazu raspeća (sl. 14, 15). Ovalni medaljon s dvije bočne istake, ispunjen ležećim i uspravnim elipsastim oblicima, uokviren je šesterolatičnim cvjetovima, listovima i stabljikama. Na vrhu medaljona je vaza iz koje izlaze tri cvijeta. Pozlata je nanosena s unutrašnje strane na prethodno izveden šablonski crtež (predložak). Crtež je prvotno lagano izbrušen, što je na pojedinim mjestima gdje se pozlata skinula vidljivo kao matirani dio. Rađen je iz dvije tehnike, prvo nanošenjem zlatnih listića, a potom, na preostalom dijelu, oslikavanjem zlatnom bojom. Dijelovi pozlaćenog okvira (medaljon, vaza i tučci cvjetova) koji su izvedeni zlatnim listićima manifestiraju se kao blago reljefno istaknuti te kroz sjajnije zlatne tonove, dok se oslikana dekoracija (stabljike, listovi i latice) očituje kroz matiranu, blijedu zlatnu boju.

Na istovjetne primjerke staklenih škropionica nailazimo na području sjeverne Italije. Njihova se proizvodnja smješta na prostor Venecije, a datira se u 19. stoljeće (Bortolotti 2005, 114, kat. 3; Campailla, Costantinides 1994, bez oznake stranica; Cecchelli, Samoggia 1999, 155, Fig. 102a-b, 214, Fig. 159a-b). Kod ove su vrste škropionica serijski proizvedene posudica i ploča naslona, dok je ukras izveden rukom. Materijal i oblik posudica kod svih su primjeraka identični, kao i ukras izveden na njima, ako ga sadrže. Učestali je motiv upravo Marijin monogram s cvjetnim vijencem (Campailla, Costantinides 1994, bez oznake stranica; Cecchelli, Samoggia 1999, 155, Fig. 102a-b, 214, Fig. 159a). Marijin se monogram kao ukras u velikoj mjeri javlja na škropionicama, kako na posudicama, tako i na plohami iznad nje (Cecchelli, Samoggia 1999, 150, Fig. 97b; Corrieri 2001, 36, Fig. 16; Loreti 2001, 54, Fig. 35; Ravanelli Guidotti 1998, 692, Fig. 2, 698, kat. 217). Kod većine je primjeraka ove serije prednja staklena ploha naslona ukrašena pozlatom (Bortolotti 2005, 114, kat. 3; Campailla, Costantinides 1994, bez oznake stranica; Cecchelli, Samoggia 1999, 155, Fig. 102a-b, 214, Fig. 159b). Tematika središnjeg prizora razlikuje se među pojedinim primjercima, a scenu raspeća, kao kod naše, nalazimo na škropionici iz privatne kolekcije u Milanu (Cecchelli, Samoggia 1999, 155, Fig. 102a). Razlike između pojedinih škropionica ove venecijanske proizvodnje su neznatne i očituju se u izvedbi naslona ili nedostatku ukrasa na

are outlined in a low relief and shiny golden tones, while the painted decoration (stems, leaves and petals) is done in a matt pale gold colour.

The same kind of glass stoups can be found in the north of Italy. Their production is presumed to have been located in the area of Venice, and dates from the 19th (Bortolotti 2005, 114, Cat. 3; Campailla, Costantinides 1994, without page numbers; Cecchelli, Samoggia 1999, 155, Fig. 102a-b, 214, Fig. 159a-b). The bowl and the backrest of this type of stoups were serially manufactured, while the decoration was done by hand. The bowls' form and the material they were made of are identical on all pieces, as well as their decoration, if it exists. Marian monogram with the floral garland is a particularly frequent motif (Campailla, Costantinides 1994, without page numbers; Cecchelli, Samoggia 1999, 155, Fig. 102a-b, 214, Fig. 159a). It appears very frequently as an ornament on stoups, both on the bowls and on the plaques above them (Cecchelli, Samoggia 1999, 150, Fig. 97b; Corrieri 2001, 36, Fig. 16; Loreti 2001, 54, Fig. 35; Ravanelli Guidotti 1998, 692, Fig. 2, 698, Cat. 217). Most of the pieces from this series have the front glass surface of the backrest decorated with gilt (Bortolotti 2005, 114, Cat. 3; Campailla, Costantinides 1994, without page numbers; Cecchelli, Samoggia 1999, 155, Fig. 102a-b, 214, 159b). The theme of the central scene varies between individual pieces, and the crucifixion scene, like the one on our stoup, can be found on the stoup from a private collection in Milan (Cecchelli, Samoggia 1999, 155, Fig. 102a). Differences between individual stoups from this Venetian manufacture are minor, and they manifest in the design of the backrest or in the lack of decoration on the vessel (Cecchelli, Samoggia 1999, 214, Fig. 159b). One piece, also from a private collection, has a backrest with a metal front part, ornamented with floral motifs, instead of a glass plaque (Cecchelli, Samoggia 1999, 214, Fig. 159a). The Museum of Arts and Crafts in Zagreb holds a stoup with a brass backrest and the Marian monogram motif on it, dating from the second half of the 18th century, and a white glass bowl in the shape of a shell, with painted floral garlands, dated to the first half of the 19th century. There are similarities in the choice of materials and motifs, but it is not certain whether this piece was created at the same production centre as the other stoups mentioned here.

The glass stoup, as well as the mentioned analogies, represents one of the higher-quality works of serial production, as evidenced by the choice of different materials and decorating techniques, the precision in painting and applying colour both on the bowl and on the backrest, as well as the clear central depictions, rich in

posudici (Cecchelli, Samoggia 1999, 214, Fig. 159b). Jedan od primjera, također iz privatne kolekcije, umjesto staklene ploče naslona ima metalni prednji dio naslona s florealnim motivima (Cecchelli, Samoggia 1999, 214, Fig. 159a). U Muzeju za umjetnost i obrt u Zagrebu čuva se škropionica sačinjena od mjedeno-glasnog naslona s motivom Marijinog monograma, datirana u drugu polovicu 18. stoljeća, te bijele staklene posudice u obliku školjke s oslikanim cvjetnim vijencima koje su datirane u prvu polovicu 19. stoljeća. Sličnost se očituje u odabiru materijala i motiva, no ne može se sa sigurnošću reći da je riječ o djelu nastalom u istom proizvodnom centru kao i ostale navedene škropionice.

Staklena škropionica, kao i navedeni komparativni primjerci, spada među kvalitetnije radove serijske proizvodnje. U prilog tome ide već sam odabir različitih materijala i tehnika ukrašavanja, preciznost u izvedbi oslika i nanosu boje, kako na posudici, tako i na naslonu, te jasni središnji prikazi koji obiluju pojedinostima i naglašenim koloritom. Manje se nepravilnosti zamjećuju kod apliciranja dugmeta na dno posudice i rezanja staklene plohe naslona.

Na osnovi navedenih usporedbi s gotovo identičnim primjercima, staklena se škropionica datira u 19. stoljeće, a njena se proizvodnja smješta na prostor Venecije.

ZAKLJUČAK

Kućne škropionice predmeti su vjerske kulture. Prisutne su u svim slojevima društva unutar kršćanske zajednice, zastupljene podjednako i kod klera i laika, kod plemstva, ali i običnog puka. Tijekom razdoblja od 16. do 20. stoljeća ti su predmeti bili brojni i široko upotrebljavani. Svjedoci su pobožnosti i simboli svakodnevnog prakticiranja vjere. Ukazivali su na značaj korištenja blagoslovljene vode u vlastitim domovima, ponajviše u njihovim najintimnijim prostorijama, spavaćim sobama. Označavale su mjesto za molitvu te osobne i/ili obiteljske religijske rituale. Predstavljale su, dakle, sakralni element u stambenom prostoru.

Dvije kućne škropionice iz Novovjekovne zbirke Arheološkog muzeja Istre, obrađene u ovom radu, potvrđuju njihovu prisutnost i upotrebu među vjernicima i na prostoru Istre. Keramička je datirana u drugu polovicu 18. stoljeća, a staklena u 19. stoljeće i djela su serijske proizvodnje namijenjena široj populaciji. Izrada keramičke škropionice smješta se na šire područje sjeverne ili srednje Italije dok se proizvodnja staklene preciznije veže za prostor Venecije. To nam govori o snažnim vezama i utjecajima te razvijenoj trgovini između spomenutih područja i istarskog poluotoka.

detail and with accentuated colour. Smaller irregularities can be observed in the application of the knob at the bottom of the bowl, and in the cutting of the glass surface of the backrest.

On the basis of the above-mentioned comparisons with almost identical pieces, the glass stoup is dated to the 19th century, and its manufacture is presumed to have been located in the area of Venice.

CONCLUSION

Home stoups are objects of religious culture. They were present in all social strata within the Christian community, represented in equal measure among both clerics and laymen, including both aristocracy and common folk. During the period from the 16th to the 20th century, these objects were numerous and widely used. They represent testimonials of devotion and symbols of everyday practice of faith. They point to the significance of using blessed water in one's own home, particularly in its most intimate premises, the sleeping chambers, and mark the place for prayer and personal and/or family religious rituals, thus representing a sacral element in a residential space.

Two home stoups from the Modern Age Collection of the Archaeological Museum of Istria, presented in this paper, testify to their presence and use amid the religious population in Istria as well. The ceramic stoup was dated to the second half of the 18th century, and the glass one to the 19th century, and both represent works of serial production, destined for a wider population. The ceramic stoup was manufactured somewhere in the wider area of northern or central Italy, and the glass one was manufactured in Venice. This reveals strong ties, influences, and well-developed trade between these areas and the Istrian peninsula.

LITERATURA / LITERATURE

- ANONYMOUS, 2018. *Lustration. Ancient ritual*, <<https://www.britannica.com/topic/lustration>> [(25.05.2018.)].
- BADURINA, A. (ed.) 2000. *Leksikon ikonografije, liturgike i simbolike zapadnog kršćanstva*. IV. dopunjeno izdanje. Kršćanska sadašnjost, Zagreb.
- BASSAN, E. 1991. Acquisantiera, u: *Enciclopedia dell'arte medievale*, volume I, 108-113. Istituto della Enciclopedia Italiana fondata da Giovanni Treccani, Roma.
- BELLIENI, A. 1991. Maioliche italiane dal Cinquecento al Settecento; Ceramiche venete dal Seicento all'Ottocento, u: *Ceramiche antiche a Treviso. Le Raccolte dei Musei Civici*, 163-224. Edizioni Canova, Treviso.
- BIAVATI, G. 1989. *Le Acquisantiere del Museo Luxoro*. Comunedì Genova, Assessorato alle Istituzioni e Attività Culturali, Servizio Beni Culturali, Genova.
- BORTOLOTTI, C. 2005. Kat. 3: Acquisantiere pensili, *Segni della devozione. Materiali dalla collezione Ciceri* (ur. Tiziana Ribezzi), 114. Udine.
- CAMPAILLA, E., COSTANTINIDES, F. 1994. *Antiche acquasantiere*. Casa Editrice Danubio, Trieste.
- CECHELLI, M., SAMOGGIA, L. 1999. *Il Sacro Domestico. Acquisantiere italiane dal XVI al XIX secolo*. Associazione Imprenditori Centesi per la Cultura, Edizioni SIACA Arti Grafiche, Cento (Ferrara).
- CHAPERON, H. 1982. Le bénitier de chevet. *Patois Vivant - Pays Vivant*, N°11 (novembre). Centre Social de Montbrison, Montbrison.
- CHEVALIER, J., GHEERBRANT, A. 1983. *Rječnik simbola. Mitovi, sni, običaji, geste, oblici, likovi, boje, brojevi*. Nakladni zavod Matice hrvatske, Zagreb.
- CIARROCCHI, G. (ed.) 2001. *Acquisantiere domestiche in maiolica e terraglia dal XVI al XIX secolo. Un segno d'arte e di devozione religiosa nel territorio*. Catalogo della mostra. Fermo.
- COLIN, D. 2004. *Rječnik simbola, mitova i legendi*, 372-373. Naklada Ljevak d.o.o., Zagreb.
- CORRIERI, G. 2001. Le acquasantiere di Castelli, *Acquisantiere domestiche in maiolica e terraglia dal XVI al XIX secolo. Un segno d'arte e di devozione religiosa nel territorio*, 21-38. Catalogo della mostra. Fermo.
- DOMLJAN, Ž. 1966. Škropionice, *Enciklopedija likovnih umjetnosti* 4, Portr - Ž, Dodatak, 370-371. Izdanje i naklada Jugoslavenskog leksikografskog zavoda, Zagreb.
- GOJA, B. 2017. Liturgijski predmeti iz dubrovačkih radionica, u: *Zborna crkva Sv. Vlaha u Dubrovniku* (ur. Katarina Horvat - Levaj), 277-280, 402. Studije i monografije Instituta za povijest umjetnosti, knjiga 48, Dubrovnik - Zagreb.
- GUSSIO, L. 2001. *Antiche acquasantiere italiane da capezzale. Dal XVI al XX secolo*. Lithos Editrice, Roma.
- HESS, C., HUSBAND, T. 1997. Murano Glass of the Late Fifteenth through the Early Seventeenth Century, *European glass in the J. Paul Getty Museum*, 73-125. The J. Paul Getty Museum, Los Angeles.
- JERMAN, M. 2016. Srebrni zidni svijećnjaci cara Leopolda I. u franjevačkom samostanu na Trsatu. *Ars Adriatica: časopis Odjela za povijest umjetnosti Sveučilišta u Zadru*, sv. 6, 139-154. Sveučilište u Zadru, Zadar.
- KLEMM, M. 1993. Kat. 73: Košarica, *Od svagdana do blagdana. Barok u Hrvatskoj / From Everyday to Holidays. Baroque in Croatia*, 260. Muzej za umjetnost i obrt, Zagreb.
- KOS, M. 2005. *Beloprstena keramika na Slovenskem / Cream-Colored Earthen ware in Slovenia*. Narodni muzej Slovenije, Ljubljana.

- LENTIĆ, I. 1993. Kat. 519: Kotlić za posvećenu vodu, *Od svagdana do blagdana. Barok u Hrvatskoj / From Everyday to Holidays. Baroque in Croatia*, 436. Muzej za umjetnost i obrt, Zagreb.
- LEONARDI, C. 2001. Le Marche dalle maioliche alle terraglie, dagli istoriati alle acquasantiere Urbino e Urbana, *Acquasantiere domestiche in maiolica e terraglia dal XVI al XIX secolo. Un segno d'arte e di devozione religiosa nel territorio*, 61-69. Catalogo della mostra. Fermo.
- LIBERATI, G. 2001. L'acquasantiera: una presenza del sacro, *Acquasantiere domestiche in maiolica e terraglia dal XVI al XIX secolo. Un segno d'arte e di devozione religiosa nel territorio*, 11-12. Catalogo della mostra. Fermo.
- LORETI, L. L. 2001. L'arte della ceramica a Pesaro, *Acquasantiere domestiche in maiolica e terraglia dal XVI al XIX secolo. Un segno d'arte e di devozione religiosa nel territorio*, 47-55. Catalogo della mostra. Fermo.
- MUNARINI, M. 1995. Ceramiche del seicento e del settecento dei Musei Civici di Padova, *Ceramiche del '600 e '700 dei Musei Civici di Padova*, 19-105, 258-259. Marsilio Editori, Padova.
- O'LEARY, T. 1939. *Božja snaga i moć u blagoslovljenoj vodi*, <<http://rastimougospodinu.com/bozja-snaga-i-moc-u-blagoslovljenoj-vodi-2/>> [(5.01.2018.)].
- RATKOVIĆ-BUKOVČAN, L. 1996. Katalog, *Venecijansko staklo Muzeja Mimara*, 57-85. Muzej Mimara, Zagreb.
- RATKOVIĆ-BUKOVČAN, L. 2013. Kat. 6: Posuda s ručkom, *Transparentna ljepota: staklo iz hrvatskih muzeja*, 23. Muzej za umjetnost i obrt, Zagreb.
- RAVANELLI GUIDOTTI, C. 1998. L'Ottocento ("Targhe devozionali", "Forme di vario uso"), *Thesaurus di opere della tradizione di Faenza nelle raccolte del Museo Internazionale delle Ceramiche in Faenza*, 685-698. Agenzia Polo Ceramico, Faenza.
- REBIĆ, A. (ed.) 2002. Blagoslovine; sveta voda; voda, *Opći religijski leksikon, A - Ž*, 106, 913, 1018. Leksikografski zavod Miroslav Krleža, Zagreb.
- Rimski obrednik, izdan po naredbi pape Pavla V. i pregledan brižljivošću drugih papa a oblašću Svetoga g. n. Pape Pija XI. udešen prema Zborniku kanonskoga prava.* 1929. Tisak nadbiskupske tiskare, Zagreb.
- ROSA, A. 2004. La spugnetta e lo stampino tra fiori e frasi. Il gallo fiorito. Fiori e frutta. Il culto religioso e il rigore cromatico, *La ceramica Galvani di Pordenone*, 51-59. Pordenone Fiere, Pordenone.
- SORANZO, M. 2007. *Simbolismo dell'acqua e oggetti collegati*, <<http://dimensionesperanza.it/aree/formazione-religiosa/liturgia/item/3348-simbolismo-dell-acqua-e-oggetti-collegati-micaela-soranzo-.html>> [(24.05.2018.)].
- STANIČIĆ, S. 1993. Kat. 175: Škropionica, *Od svagdana do blagdana. Barok u Hrvatskoj / From Everyday to Holidays. Baroque in Croatia*, 295. Muzej za umjetnost i obrt, Zagreb.
- ŠIMUNIĆ, LJ. 2013. Kat. 7: Posuda s ručkom, *Transparentna ljepota: staklo iz hrvatskih muzeja*, 23. Muzej za umjetnost i obrt, Zagreb.
- ŠIMUNIĆ, LJ. 2015. *Religiozni predmeti i predmeti pučke pobožnosti*. Deplijan izložbe. Hrvatski restauratorski zavod - Restauratorski centar Ludbreg, Gradski muzej Varaždin. Ludbreg.
- TOMIĆ, R. 1995. *Barokni oltari i skulptura u Dalmaciji*. Matica hrvatska. Zagreb.
- TULIĆ, D. 2017. Kat. 91: Angelo De Putti, oltar Gospe od Ružarija, treće desetljeće 18. stoljeća / Angelo De Putti, altare della Madonna del Rosario, terzo decennio XVIII secolo, u: *Umjetnička baština istarske crkve / Il patrimonio artistico della chiesa istriana. Kiparstvo od 14. do 18. stoljeća 2 / Scultura dal XIV al XVIII secolo 2*, 282-284. IKA - Istarska kulturna agencija / Agenzia culturale Istriana, Pula.
- ULJANČIĆ-VEKIĆ, E. 2013. Antonio Sincich - život porečkog građanina u novovjekovnom razdoblju, *Bertošin zbornik*. Zbornik u čast Miroslava Bertoše. Knj. 2, 347-370. Sveučilište Jurja Dobrile u Puli - Državni arhiv u Pazinu. Pula - Pazin.